

TO SUBSCRIBE
AND RECEIVE THIS
TORAH SHEET WEEKLY.
WWW.TORAH.TAVLIN.COM
OR SEND AN EMAIL TO
TORAH.TAVLIN@
YAHOO.COM

Special
Double
Issue!

תורה תבלין

בראתי יצד הרע ובראתי לו

24 MARINER WAY MONSEY NY 10952

TORAH TAVLIN

MONSEY
EDITION

לעילוי נשמת
ר' אברהם
יוסף שמואל
אלטר בן ר'
טובי ז"ל
ורעינתו ר' שא
רחל בת ר'
אברהם
שלמה ע"ה

חג הפסח / חג המצות / זמן חירותנו

CHAG HAPESACH ... ZMAN CHEIRUSAINU

טו ... כב ניסן תש"פ - APRIL 9 ... 16, 2020

טיב התבלין

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבנוביץ שליט"א
ראש ישיבת שער השמים בירושלים עה"ק

ובכן ויהי בחצי הלילה וכו' או רוב נסים הפלאת בלילה ... (נרצה מהגדה של פסח)

הבורה על טפיו ועולליו, אולם הקב"ה גואל אותנו ומשיענו. הוסיף הרה"ק מאפסא ואמר: מקובלני מן הקדמונים על סגולה נפלאה להוושע מכל צרה וצוקה, שבשעה שמגיעים באמירת ההגדה לפסיקא של "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו", יש לעוקק בחוקה ובקולי קולות את הקב"ה להתחנן אליו בכל תוקף שיעביד מאתנו את רוע הגזירה שהתרגשה על האדם, ובודאי לא ישיב הקב"ה את פניו ריקם וישמע את שוועתו וישעו מכל גנע ופגע כדכתיב שם בהמשך דברי בעל ההגדה: "כמ"ש, ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעקו, ותעל שועתם אל האלקים". ליותר מזה לא היה צריך אותו יהודי, הוא היה בטוח שדרבי התחנן בסיוע עם הפריץ רק אליו, משכך, מיד במוצי' לא התממה אפילו לרגע א, ארו את תפצו וחדו לעידתו ולביתו, כבר אין הוא צריך להיכנס אל הרבי, מבחינתו הצדיק כבר ענה לו ויעץ לו במהלך דרשת שבת הגדול את המושל עליו לעשות.

שועת ה' כחדיף עין. גם השנה, בליל התקדש החג היסב לשולחנו העורך בטוב טעם ודעת, הוא היה רגוע, הוא ידע שצעת הצדיק תחולל פלאות. בהינתן האות, כשהגיע לפסיקא "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו", החלו הוא ובני ביתו וילדיו צועקים וצועקים בבכיות ותחנונים אל הקב"ה שיחוס וירחם עליהם ויצילם מרוע הגזירה הנוראה שהמיט עליהם הפריץ הרשע, כך היו צועקים ומתחננים עד שכמעט ולא שמו לב לדפיקות העוצמתיות שנשמעו מכיוון הרלת, בפתח עמד שכנס העורל, כולו מתנשם ומתנשף בבהלה, הוא סיפר להם במילים קצרות על הוויכוח העז שפרץ בינו לבין אשתו, במהלכו לא יכול היה להתאפק והעניק לה מכות הגנות עד שנפתח את רוחו, עתה הוא מרגיש שהקרקע בוערת מתחתיו והיבי לברוח מאימת הרשויות שבוודאי יעלו על המקה ויענישוהו בכל חומר הדין. לפיכך הוא מבקש להפקיד בידם לשמדיה את כל כספי הסכונותיו הרבים שצבר במשך השנים, סכום עצום ביותר, כשתמורת זה הוא מעניק להם בתשלום מחצית מן הסכום העתק, ואם לא ישוב לקחתם אזי כל הסכום שייך להם. תוך כדי דיבור גרד אל תוך הבית תרמיל ענק וכבד הגדוש לעיפיה בדיערי זה ונעלם לו כלעומת שבא. בהמשך נודע, שבדרך מנוסו הבהול מעד על גבי הגשר החוצה את הנדר והחליק הישר אל תוך המים הקפואים והחשוכים, שם מצא את מותו המידי ועקבותיו לא נודעו יותר. למחרת יום טוב שני של גלויות צעד היהודי בשמחה לעבר טרקלינו המפואר של הפריץ כשבירד כל הסכום הדרוש טביו ותקילי, הפריץ שמח מאד לקבל את כל החוב בתשלום אחד ובמוזמן, הוא לא הסתיד את קורת רוחו מן היהודי שגם הפעם לא אכזב ופרע את כל חובותיו. עתה הגיע תורו של הפריץ להציע לו הצעה מרחיקת לכת, הוא מתענד כעת להיעדר מביתו למשך תקופה מסוימת, וזה כבר זמן רב שהוא מחפש איש נאמן שיוכל לסמוך עליו ולהפקיד בידו את ניהול נכסיו הרבים ביושר ובאמונה, עתה הוא רואה שאין לו מישור המתאים לתפקיד יותר ממידוענו, ולכן הוא מבקש ממנו שיואיל נא ליטול על עצמו את התפקיד ואף ישלם לו על כך הראוי לו.

השליכו אותו אל הבור. כמו רוב החוכרים בימים ההם היה גם מידוענו, זה שנים על גבי שנים שהוא חוכר את בית המזיגה המקומי, כמנה היה מוציא פרנסה כדי מחייתו, כשכנגד זה היה עליו להמציא מדי שנה בשנה את דמי ההכרזה עבור הפריץ המקומי, שניהם יצאו נשכרים מכן, שכן גם הפריץ נהנה מאד מניהולו וישרותו של היהודי שניגל עברו את העסק בצורה הטובה ביותר. אולם השנה הכל השתבש, החורף היה יותר מדי קשה, הסוחרים ועובדי הדרכים שהיו נוהגים לפקוד את בית המזיגה שעמד על אם הדרך, הירידו את רגליהם מן הדרכים המשובשים שהיו בחזקת סכנה, ובית המזיגה שידע זמנים טובים ותוססים התרוקן מיושביו, ימים שלמים שאף לא אחד הורך על מפתנו, משכך הלכו הרכנסות ונתמעטו הלוך וחסור עד שכמעט והגיע לפת לרם אולם הגרוע מכל הוא, שלאי היה לו להעלות לפריץ את דמי ההכרזה השנתיים, בתחילה ניסה לדחות את הזמן בתידוים שונים ומשונים, אלא שסבלנותו של הפריץ כבר פקעה והתחיל לאיים על היהודי, שאם תוך חודש ימים לא ימציא עבדו את הסכום הדרוש, הוא ובני ביתו על טפיו ועולליו ישלכו אל מתחת מסגר ובריה, לא הועילו כל תחנוניו והפצרותיו אל הפריץ שיוכר לו את השנים היפות בהם ניהל את בית המזיגה ביד רמה, וכי הסיבה למיעוט ההכנסות בשנה זאת אינה באשמתו כלל וכלל. הפריץ אטם את אונו משמוע, הוא באות ומי שיבנו, כשראה היהודי כי צרתו צרה ולא יועילו כל תחנוניו, שב לביתו במפח נפש ובלב שבור ונדכה, כל כולו רועד מפחד על הצפוי לו בוודאות בימים הקרובים, אין לו שום אפשרות להשיג את הסכום הדרוש במספר הימים הקצובים שנותרו לו. אשתו, שגם היא נתקפה בפחד ובעתה, העלתה בפניו הצעה שנראתה כעת כמוצא האחרון מן הסכך הגדול אליהם נקלעו, הלא לא רחוק מעיידתנו, בעיד אפסא, מתגורר צדיק מפורסם שנודע כפועל ששועתו בקרב הארץ, סע אליו, אולי יישוענו מן הצרה הגדולה בו אנו שרויים.

גואל ישראל - גואל ישראל. כשהגיע לאפסא היה זה ערב שבת הגדול, השבת שלפני פסח, על כן סבר לשבות שם את השבת ולאחד מכן יכנס אל הצדיק לשטוח את צרתו. במהלך השבת נשא הרה"ק מאפסא ז"צ, שכיהן כרב העיר, את הדרשה הגדולה של שבת הגדול, ציבור גדול נדר לעבר בית המדרש הגדול לשמוע את דבריו של הרב דמתא, גם היהודי דגן הצטרף יחד עם כל הקהל ופנה אף הוא לבית המדרש לשמוע את הדרשה, הוא אמנם לא הבין את כל הדרשה, אך דבר אחד שבה את לבו ודרגיש שהצדיק מתכוון דווקא אליו. הרה"ק מאפסא שאל, הקשה: מה ההבדל בין נוסח הברכה של 'גואל ישראל' הנאמרת בליל פסח לאחר ההגדה, שהיא בלשון עבר, לבין ברכת 'גואל ישראל' שהיא בלשון הווה, אלא יש לומר, שהברכה של 'גואל ישראל' מוסבת על גאולת מצרים שהייתה בהנים קרמוניות, מה שאין כן ברכת 'גואל ישראל' מופנית כלפי כל מיני הגאולות והנאורות שהקב"ה גואל אותנו גם בחוזה, בתוך הגלות הגדולה והנוראה, וכגון, הוסיף הרבי להמחיש אופן של גאולה בתוך הגלות. "יהודי שאין לו לשלם את דמי ההכרזה והפריץ מאיים להשליכו

A SERIES IN HALACHA LIVING A 'TORAH' DAY

Selected Relevant Halachos For Chag HaPesach.

Haggadah: Talmud Torah. The *Yom Tov* of *Pesach* is upon us and it is appropriate to discuss the *mitzvah* of "סיפור מצרים", which is similar to the *mitzvah* of *Talmud Torah*. It might even be part of *Talmud Torah* and some (1) say that the reason why we don't make a *beracha* on "סיפור" is because the *Birchas HaTorah* we said in the morning exempts it. In other words, there is a *mitzvah* of *Talmud Torah* which can be fulfilled the whole year by any topic one learns or teaches, but on this night the *mitzvah* is to learn and teach the topic of מצרים.

The Mitzvah of Haggadah and its Details. This *mitzvah* is learned from (2) "והגדת לבנך ביום ההוא" and obligates one to tell his son about מצרים on *Pesach* night(s). *Chazal* (3) learn from other sources that this *mitzvah* is not only to a son but to anyone else who might be present. Even if one is alone, as some may be during the ongoing health crisis in the world, he must "tell himself" by reciting the *Haggadah*. The *mitzvah* includes:

- 1) Praising *Hashem* and thanking Him for the miracles and the freedom (4), which we fulfill by saying *Hallel, Nishmas, Hallel Hagadol* etc. towards the end of the *Seder*.
- 2) Having *matza* and *maror* in front of us when we say the story so we can explain the *mitzvos* fulfilled that night.
- 3) Saying it with such feeling as if we are from those who actually left *Mitzrayim* (5). (Indeed, we are beneficiaries of those miracles with the freedom and the *Torah* that we have as a result of those miracles, as explained in the *Haggadah*.)
- 4) Saying the *Haggadah* in a question-answer format as it was originally composed by the *Baal Haggadah* (6).
- 5) Saying all the details of our exodus and comparing our holy and dignified situation to the low status we were in before the miracles. This is known as, "מתרחל בגנות ומסיים בשבח" (7).

הוא היה אומר ...

R' Moshe Feinstein zt"l (Haggadah Vayaged Moshe) would say:

"What is the connection between Lavan the Arami who tried to destroy Yaakov and the fact that Yaakov went down to *Mitzrayim*? They seem to be two disparate incidents. However, when Yaakov left Lavan and told his brother Esav שמרת' - he was telling him that my children and I remained strong in our convictions and were not influenced by his wicked ways. Thus, many years later, when Yaakov was concerned to bring his family down to Egypt, a miserable and sinful place, he was buoyed by the fact that if he can withstand the evils of Lavan, then he and his family will likewise survive the harsh and destructive objectives of Egyptian society."

R' Yerachmiel Yisroel Danziger zt"l of Aleksander (Yismach Yisroel) would say:

"*Matza* is referred to in the **Zohar** as 'מיכלא דאסותא' - a food that heals. Indeed, not only does *matza* have the ability to heal one who is weak in his belief, but it can literally help a person who has a real sickness. Even doctors have said that *matza* can heal a person who has a real ראש. Through *matza* one becomes strong in *emunah* and it heals as well."

A Wise Man would say: "I'd rather live with a good question than a bad answer."

Printed By: Mailway Services,
Serving Mosdos and Businesses
Worldwide Since 1980
(1-888-Mailway)

Do תשובה! Navi מלאכי predicted our situation: 'T asks where's my honor?' ..close the doors to my dwelling! ..sending a plague ..you're NOT caring!
102,830+ verifiable signatures
855-400-5164
kvadshomayim.org

Wishing all of Klal Yisroel a happy and healthy Yom Tov.
יה"ר שנוכה לקיים חוציאת מצרים לשפחה.
מאפילה לאורה, ונשעבוד לגאולה אני"ר

הלכה למעשה

מאת מו"ר ברוך זירטפלד שליט"א
ראש כולל עשרת חיים ברוך קלבלר חיים

Learning the Laws of Pesach. The *Mechilta* at the end of *Parshas Bo*, from whence the *Poskim* infer that learning the laws of *Pesach* is also a fulfillment of the *mitzvah* of "סיפור יצימ". From this, the **Shulchan Aruch** writes (או"ח תפא"ג) that even after the *Seder* is concluded, one should continue to talk about the miracles and learn *Hilchos Pesach*.

Ladies. Jewish women and girls are also obligated in this *mitzvah* (just as they are in the other *mitzvos* of the night: *matza, maror* and *Hallel*.) Therefore, they should say the main parts of the *Haggadah*, like the paragraph "עבדים הייט", the *Ten Makkos*, and from "רבן גמליאל היה אומר" till the drinking of the fourth cup.

בין הריחים - תבלין מרף הזימי

רשב"י ובנו ... אולו מישו במערתא. איתרדש נסא - שבת דה לני:
The *Gemara* tells us that while רבי שמעון בר יוחאי and his son ר' Aharon Leib Shteinman zt"l was asked how was it permissible for them to eat from the carob tree? For the first 3 years it's ערלה and ערלה He answers that anything that grows on its own, is not subject to ערלה. Some answer that *Hashem* would not make a נס for them if it was assur to eat. They reference the story of חלפתא who was once attacked by lions. A miracle occurred and 2 pieces of meat fell from the sky. One he threw at the lions which satisfied them and they left; the other he brought to the *Rabanan* and asked if it's kosher to eat. They responded that he may eat it, for *Issur* would not fall from the sky. Similarly, R' Yitzchok Zilberstein *shlit'a* brings a story where he was asked what if someone, while eating the *mann* in the desert, had in mind the taste of someone, would he be *oiver* an *issur*? The **חיד"א** answers that since it came from heaven it would be *assur* to eat he would not be able to imagine the taste, because from heaven they don't drop *issur*.

(1) סדר הערוך אנטיה (2) שמות יג"ח (3) עיין ספר המצות קנ"ו (4) שם (5) פסחים קט"ו (6) מנחת חינוך כ"ח (7) פסחים קטו.

הוא הסכים בשמחה והפריץ הפליג לדרכו בלב שלם ורגוע. לא עברו אלא ימים מספר ואל העמידה הגיע הידיעה המדעשה על הפריץ שמצא את מותו על אם הדרך, כך נותר היהודי עם רכוש עצום בידו, גם ממונו של שכנו העדל וגם הנכסים העתידים של הפריץ. כעת לא היה בכלל הסביבה עוד אחד שיכול היה להתחרות בעושרו האגרי של אותו יהודי ומשפחתו, שאף לפני זמן מועט עמד בפני הסכנה להדקב בכלל האימנטינו וברוך נס נהפך עליו הגלגל באותה והפך לעשיר ועתיד ממון.

ואמת אתי - יודיך נס נהפך עליו הגלגל באותה והפך לעשיר ועתיד ממון. ומי נתן לו את העצה הנפלאה ומחוללת הפלאות להדעיש עולמות במהלך הסדר הקדוש. לפיכך השים את פעמוני שנית אל העיד אפטא, הפעם מתוך שמחה וודאה להשית' שהושיעו משופטי נפשו. כשאך נשנס אל חדרו של הצדיק הקדוש מאפטא זי"ע, הודה לו מקרב לבו ואף צירף פרדון נפש הגון ברצונו להביע את עומק הכרת הטובה על העצה הנפלאה שהעניק לו במהלך דרשת שבת הגדול. אך הצדיק בענותותו הרבה טען שכלל אינו יודע מדוע נטפל אליו, הן לא היה לו כלל כוונה מסיימת לדבר על יהודי זה או אחר, כל כוונתו הייתה להמחיש אופן של צרה המצויה אצל אחינו בני ישראל שעובדים מתחת שלטון הפריצים ורק ההשגחה העליונה סיבבה את הדבר שהוא יהיה זה שישמח את מה שצדיק לשמוע וכך התגלגלה הישועה הגדולה.

אומן גבורותיך הפלאת כפסת, מטיב מעשה זה אנו נוכחים לראות את הכח הנורא שישנו לכל איש ישראל בכלל הגדול והקדוש הזה, להדעיש עולמות ולכבל מעלינו ומעל כל בית ישראל כל מיני גזירות קשות ורעות, בפרשת לעת הזאת כאשר הושך יכסה ארץ מחוץ תשכל חרב ומחודדים אימה, כל אחד דואג וחדד על הבאות ואינו

לקחו זי"ם ודברי התעוררות נסדרו עפ"י פרשיות השבוע

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקם | זנה יום טוב של פסח הוא "חג האמונה", כמו דאיתא בספרים הקדושים, וכן איתא בוודר (שמות קפ"ג-ב) שמצה הוא "נהמא דמדימנותא" - "לחם של אמונה". והנה מעיקרי האמונה הוא להאמין (שמות כ"ב-ב): "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". והקשו המפרשים, דאמאי כתיבי: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולא כתיבי: "שעשיתי שמים וארץ"? ותירצו המפרשים, דאפילו הכופרים ואפיקורסים מודה שהקב"ה ברא את העולם, רק העולם נהוג על פי דרך הטבע, ומזולת, וכדומה. ואינו נהוג בהשגחת השית". על זה נאמר: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - ר"ל, דעיקרי האמונה הוא להאמין בהשגחה פרטית, והעולם נהוג לגמרי בהשגחת הקב"ה, ואינו נהוג כלל על פי דרך הטבע, וכן מפורש בדברי הרא"ש (אחרות חיים להרא"ש אות כ"ז) וז"ל, "כל בלבוך ולהאמין בהשגחתו הפרטית - ובוהו תיקים בלבבך היחוד השלם, בהאמין בו כי עיניו משוטטות בכל הארץ ועיניו על כל דרכי אש, ובוהו לב ודוקק כליות, כי מי שאינו מאמין "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", אף ב"אנכי ה' אלקיך אינו מאמין", ואין זה יחוד שלם, כי זה הוא סגולת ישראל על כל העמים וזה יסוד כל התורה כולה", עכ"ל.

ונראה להוסיף, הדנה מצינו גודל השגחה פרטית ביידידת כלל ישראל למצרים, וגם בעצם יציאת מצרים, ובעזרת' נבאר בהמשך. הנה עיקר יידידת כלל ישראל לארץ מצרים היתה ע"י שיוסף הורד שמה, משום שאחיו מכרו אותו שם, וע"י זה גלגל כל השתלשלות הדברים, והנה בענין הכתונת פסים כ' רש"י (בראשית לו-ג) וז"ל, "פסים - לשון כלי מלת, כמו 'כרפס ותכלת', וכמו כתונת הפסים, דתמר ולאמנון. ומדש אנדה על שם צרותיו שנמכר לפוטיפר ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים", עכ"ל. ודברי המדרש תמוהים מאוד, דמדו השייכות עם הכתנת שנתן לו אביו להצרות שנעשה בחייו, פוטיפר, סוחרים, ושמעאלים, ומדינים?

ונראה לברך הענין, דהנה איתא בשבת (ב-ב): "ואמר רבא בר מחסאי אמר רב תנא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו - נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדרב ודרו אבותינו למצרים", ע"כ, ומבואר מזה, שכל השתלשלות הדברים, שידרו אבותינו למצרים, היתה משום שע"י הכתונת פסים שנתן לו יעקב אבינו, נתקנו בו אחיו, וע"י זה גלגל הדברים, עד שידרו למצרים וא"כ הענין מובן הייטב, דזה שהכתונת נקרא על שם צרותיו של יוסף הוא להורות, דאינו שום מקרא כלל וכלל,

יודע מה ילד יום, זה חושש על בריאותו שלא תתערער וזה חושש על פרנסתו שלא תתמוטט חיליה. ואין כוחה של תולעת יעקב אלא בפה, להדעיש עולמות בבכי ובתחנונים לפני הקב"ה שיסיד מאתנו את חרון אפו ויהפך לנו את הקללה לברכה. זהו מה שמרומזו בפיוט הנפלא 'או רוב נסים הפלאת בלילה' שאנו אומרים בסוף ההגדה של פסח, ויתבאר על פי דרך העבודה, שדווקא כאשר דומה לאדם שזכעת הינו הזמן החושך ביותר, בחינת לילה חושך וערפל, דייקא בשעה הזאת צוחמים ומתגלים הנסים הגדולים והנפלאים ביותר, משום כך עורכים את הסדר הקדוש בעומק הלילה ובשעה שמצה ומרוד מונחים לפניו, בכדי לזכור ולהוכיח שהישועה נמצאת בתוך החושך והמרוד. וכפי שהמליצו הצדיקים על הפסוק (שמות כ, יח) 'זמשה ניגש אל הערפל אשר שם האלקים, דווקא בתוך הערפל צדיק לחפש את השכינה הקדושה, כי בוודאי שם נמצא השית, ומכיוון שרוב הנסים עשה עמנו ה' יתברך כליל זה, נמצא שאין לך שעת הכושר כחשעה הזאת לבקש כל אחד על עצמו ועל הכלל כולו, לזכות לישועות ורפואות, אפילו על עניינים שבעיני בשר נראה המצב כלאוד ייאוש ורק למעלה מדרך הטבע יוכל לקבל ישועה, מכל מקום לא ידאג כלל אלא יהיה סמוך לבו בטוח בה', כי הזמן גרמא שתהיה עת רצון נשגב, ויקח האדם חיובק לעצמו שדווקא בבחינת 'לילה' או הפליא השית' דרב ניסים, ולא כאותם שחושבים עצמם שהם במצב טוב ובבחינת 'יום' והם יכולים להסתדר בכוחות עצמם, וכבר אמר דוד (תהלים קלא, ב): 'אם לא שוייתי ידוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי', רק כשידגיש האדם שאין בכוחו לעשות מאומה ויסמוך לגמדי על ה' יתברך 'כגמול עלי אמו', אזי ייושע ממרדמים.

ערוותיך אתבונן

מאת הרב אברהם זעאל אבשטיין שליט"א מחבר ספר שדה אברהם

והכל הוא בגזרת הקב"ה, והסיבות שנגלגל הקב"ה הוא ע"י הכתונת פסים. וכן האריך הבית הלוי (קו' הבטחון) וז"ל, "וכן לא נאמד כי הכתונת פסים שעשה יעקב אבינו ליוסף יתר על אחיו גרמה הגלות לאבותינו, כי היה גזירה קדומה לזה בברית בין הבתרים, רק גזירת הגלות, ואם לא היה עושה לו הכתונת פסים היה נתקיים הגזירה ע"י ידה נתגלגל הגלות, ואם לא היה עושה לו הכתונת פסים היה נתקיים הגזירה ע"י סיבה אחרת, וכן בכל דבר המסובב, הנרעה לו יתברך גורם שידומן להאדם הסיבה", עכ"ל. [וע"ע במש"כ הרמב"ן (בראשית לו-טו) שכ' שכל הסיבות שסיבב הקב"ה הוא להודיע 'כי הגזרה אמת והחריצות שקר', ע"ש בכל דבריו] ואפשר להוסיף על זה, שכל זה דאיתא בתחילת ליל הסדר 'כרפס', הוא להורות על יסוד זה, שכל גלגל הדברים שהוריד כלל ישראל לארץ מצרים הוא כל כולו בהשגחת הקב"ה, וכמו שכתב רש"י "דפסים הוא מלשון כרפס". והיינו קודם שאנו מדברים על 'יציאת מצרים, אנו אומרים שעיקר התחלת הישועה, הוא ע"י הקב"ה, וכל שלשלת הדברים הקב"ה סיבב ע"י הכתונת פסים, כמו שכ' לעיל, וזהו ענין של טיבול דיק במי מלת, הוא סימן שטבלו הכתונת פסים בדם [כמו שביאר המפרשים הענין].

ויש להוסיף עוד ע"ז, ש'זרחין' הוא קודם לכרפס, וביאר בספרים הקדושים ש'זרחין' הוא מלשון 'דחצינא' שהוא לשון של בטחון, כמו שאנו אומרים 'ביה אנא רחין'. והיינו דצריכין אנו לרחין הדיים, ר"ל, שאין שום כוחו ועוצם יד, רק הכל הוא בהשגחת הקב"ה, ורק על ידי זה שייך להיות מאמין באמת בהשגחת הקב"ה, וכן לענין יציאת מצרים חוינן שהוא כולו בהשגחת הקב"ה. דהנה מצה הוא לחם של אמונה כדאיתא בוודה, ויסוד במצה אמר בעל ההגדה: מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם, שנאמר (שמות יב-לט): "ויצא את הבצק אשר הוציאנו ממצרים ענת פמות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמזמה וגם צדה לא עשו להם", חרי, דזהו יסוד בעיקרי האמונה, שכל דבר יש לה זמן וגבול ידוע, כדאיתא בחובת הלבבות (ש"ד פ"ג) וז"ל, 'שיתברך אצלו, כי יש לכל ההויות שבעוה"ז מעצם ומקרה גבול ידוע ולא יוסף ולא יגרע על מה שגזר הבורא ית' בכמותו ואיכותו וזמנו ומקומו, אין מדבה למה שגזר במעוטו, ולא ממעט ממה שגזר ברבותו, ולא מאחד למה שגזר להקדימו, ולא מקדים למה שגזר לאחריו', עכ"ל. חרי, יסוד זה שלכל דבר יש זמן וגבול ידוע, הוא בכלל עיקרי יסודות של האמונה, וא"כ

CONCEPTS IN AVODAS HALEV AND HEMSHECH HADROS

מחשבת הלב

FROM THE FAMILY OF R' CHAIM YOSEF KOFMAN ZT"L

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות (סדר הגדה)
Every *Yom Tov* is a time of joy but sadly, this *Yom Tov*, many will be *mekayem* a *halacha* that is not so common. The *din* is that a child asks the *Mah Nishtana* - the four questions, at the *Seder* table. If there is no child present, the wife may ask her husband. If that is not an option, he asks them himself. This year, unfortunately, many will have to "settle" with having their wives or even themselves to ask the questions. How can we gain some inspiration in this current situation?

Well, first, we must ask why is the *Mah Nishtana* exclusive for a child to begin with? Many explanations are given; the most common understanding is that everything associated with the night of *Pesach* is part of "הגדת לבןך" - telling over the story of *Yetzias Mitzrayim* to our children. Since children understand things clearer in a question and answer format, we tend to utilize that in many ways, especially the four questions of *Mah Nishtana*.

Perhaps, in our plight, we may suggest a new *machshava*. *Pesach* as we know is the *chag* of *Emunah*. *Emunah*, besides faith, can also mean loyalty. A father doesn't lie to a child - the faith, love and loyalty is ever present. Thus, a child turns to his/her father and asks the innocent questions, and the

father responds thereby instilling in the child rock-solid faith. We are all "Banim LaMakom" - children of *Hashem*. The *meforshim* say that right before the *Mah Nishtana*, we say the words: "כאן הבן שואל" - here is where the child asks. We, as children, can also ask *Hashem* for anything, but first He must realize that if we are children, that means He is our Father. And a father never forsakes his children, and everything He does is for our benefit. Bearing this in mind, whether we have an intimate "Shana Rishona" *seder* or it's just you and *Hashem* - you and your Father - let's all ask for an end to these trying times and to this endless *galus*.

The *posuk* says, "Kol Dodi hinei zeh ba medaleig al heharim ... *mashgiach min hachalonus meitzis min hacharakim*." **Rashi** explains that *Klal Yisroel* thought they would remain an *Agunah* (chained spouse) forsaken in *galus*, but we finally realized that *Hashem* is behind us, has our backs, and is constantly peeking and watching us from the cracks. And as the *paytan* says (2nd day *Shacharis*), "If we veered off track, please peer through the cracks and save our poor and pained nation." Let's all utilize this precious *Yom Tov* of *Emunah* and love and return to *Hashem* and we will be *zoche* to the refrain, בגלל אבותינו שנים ונבוא גאולה לבני בניהם.

PENETRATING ANALYSIS OF THE SIFREI TANACH

תורת הצבי על הפטרות

AND THE WEEKLY HAFTORAH R' TZVI HIRSCH HOFFMAN SHLITA

Throughout our storied history, the *Yom Tov* of *Pesach* always has and continues to play a pivotal role in Jewish life. *Pesach* forms the basis of our fundamental beliefs which serves to preserve and ensure the survival of the Jewish people. While each *Haftorah* on *Pesach* has its own unique theme and message, it's interesting to note that they all touch on a vital aspect of Judaism that we cannot survive without.

On the **first** day of *Pesach*, the *Haftorah* is read from *Sefer Yehoshua* (5:2,6:1) where the *Navi* details the historic *Pesach* that *Bnei Yisroel* observed in *Gilgal* after they crossed the Jordan River. *Hashem* told Yehoshua to circumcise the Jewish men who were not yet circumcised - reminding them of the previous generation's men who had all been circumcised before exiting Egypt and taking part of the *Pesach* offering. The *Haftorah* for the **second** day comes from *Sefer Melachim* 2 (23:1-9,21-25) where the *Navi* describes how King Yoshiyahu found an old *Sefer Torah* in the *Bais Hamikdash* which was rolled to the frightening portion of the *Tochacha*. Its discovery terrified him, and a national movement of *Teshuva* ensued. Yoshiyahu cleansed the Kingdom of Yehuda from all idol worship and celebrated the nations achievement over the *Yom Tov* of *Pesach*.

The *Haftorah* of **Shabbos Chol Hamoed** (*Yechezkel* 37:1-14) is of *Yechezkel's* vision of himself in a valley of dry bones that began to come together and was covered with flesh. *Hashem* was referencing how He will eventually breathe new

life into *Klal Yisroel* so that they will once again flourish - just like He did following the redemption from Egypt.

On the **seventh** day of *Pesach*, the *Haftorah* (*Shmuel* 1 22) highlights the theme of thanksgiving towards *Hashem* after He took *Klal Yisroel* out of Egypt. The *Haftorah* of **Acharon shel Pesach** (*Yeshaya* 10:32-12:6) predicts the defeat of *Assur* and makes reference to *Klal Yisroel's* redemption from Egypt. This alludes to the Messianic era when peace and harmony will reign supreme among all people and *Hashem's* children will be returned to *Eretz Yisroel*.

How are all these themes connected? **R' Yankel Frank shliu"r** (**Me'or Yaakov**) quotes **R' Shimshon Pinkus zt"l** who explains with a parable. When a baby is born, parents go to great lengths to guard and protect their newborn from contracting infections. They take major precautions and scrutinize everything that comes into their home to make sure that nothing will harm their child. *Pesach* is the birth of the Jewish Nation. On *Chag HaPesach*, Jews undertake intense stringencies (חומרות) and are especially careful on what is brought into their homes to ensure that no impurities (חמץ) hinder our devotion to *Hashem* and His *Mitzvos*.

In these trying times when the world is in chaos from an unseen force, it is doubly important to remember these lessons of *Chag HaPesach*. Hopefully, when *Hashem* will see our commitment, He will grant us salvation from this terrible outbreak and bring *Moshiach* speedily and in our days.

שמצה מודה על אמונה איך החמץ מודה על הכפירה, ר"ל, שמודה שח"ש אין לכל דבר בעולם גבול דיוע ואין הכל בהשגחת הקב"ה, וא"כ י"ל, דהוה העבדה של חג פסח לבטל כל חמץ - ודיינו לבטל מעצמנו כל הכפירה בהקב"ה, ולהיות מאמץ באמונה שלימה בהקב"ה. וי"ל לפי זה, דהנה להפוך של מצה הוא - חמץ, וע"כ מכיין יסוד האמונה בהקב"ה.

EDITORIAL AND INSIGHTS ON THE MIDDOS OF ... גאוה

The Gemara (ברכות דף ט) tells us: "Ritzonenu la'asos ritzonecha," it is our ratzon to do the will of Hashem. That is it! Nothing else interests a Jewish soul. So what is the problem? The Gemara asks the very same question. "Ma meakiv" - so what is holding us back? The Gemara tells us two things. These two things are the source of all of our problems. The first one is "Se'or Sh'baeesa" - the leaven in the dough. And the second one is "Shibud Malchiyos" - social pressures of the world. The Gemara is telling us that it is the yetzer hara that is inside us that takes us away from doing Hashem's will and it is the distractions of the world out there that pulls us away from Hashem. So what can we do? Here are two practical ideas that might help us at this very critical time, when we feel the geulah so close, but we just don't know how to get ourselves out of this galus, or more accurately, how to get the galus out of ourselves.

First of all we must attack the "Leaven in the dough." That, my dear friends, is CHOMETZ! Why do you think we are all so busy trying to get rid of the chometz? It is a message for us. Hashem is not interested in a bunch of fanatically clean homes. Hashem wants fanatically clean souls! The chometz represents the midda of Gaavah. The matzah that we eat on Pesach represents the humble yid, what a Jew is supposed to be. True humility is the base from which every single good midda can be traced. By getting rid of our Gaavah we are getting the true galus out of the Jew.

Gaavah is the greatest form of slavery. One is a slave to his own kavod! Moving towards humility is going "Ma'avdus L'Cheirus!" Rashi (Bamidbar 12,3) tells us that the definition of humility is "shafal V'savlan" - which means self-effacing and patient as epitomized by Moshe Rabbeinu. Self effacing does not mean that a person thinks of himself as a nobody. It means that a person realizes that he has great gifts from Hashem and is humbled by the realization that Hashem is All-encompassing and Infinite and expects great things from him. The more talented, brilliant, wealthy or capable one is, the more humbled he should be, for his responsibility to Hashem is that much greater. R' Avraham Pam ז"ל writes that true humility is not refusing to sit at the mizrach vant in shul, or declining from being the guest of honor at a dinner. True humility means being a savlan, to be able to accept the criticism or even mistreatment of others and not get upset or angry. A true anav can allow insults or hurtful comments to "PASS OVER" without making a fuss.

The famous tzaddik Rav Nochum'ke of Horodna ז"ל, whom the Chofetz Chaim ז"ל considered his Rebbi, would

דרכה יתיירה

FROM THE WELLSPRINGS OF R' GU'TMAN - RAMAT SHLOMO

devote much time and effort raising money for the poor. He once asked for a donation from an extremely wealthy and arrogant man. The man angrily refused to give him money and then slapped him across the face. Rav Nochum'ke did not get upset at all. He said, "All right, the potch was for me, but maybe you have something to give to the poor?" The greatest proof of humility, is not getting angry. This is something that we can all work on right now. It is certainly not easy being home all day long with either a large family or no family. Either way, it is a great opportunity for us to work on truly getting rid of the chometz in our homes and in our hearts. In this way we truly go from avdus, being a slave to the yetzer hara, to cheirus - being a beloved child of Hashem.

The second reason we find it so hard to follow our own true desire which is ratzon Hashem, is shibud malchuyos. Being subjugated to the nations of the world. So how do we get the Jew out of galus, or more correctly how do we get the galus out of the Jew? Well, what really is galus? Galus means exile, it means that we are away from Home, far from the beliefs and lifestyle that is Jewish. There is a Jewish way to dress, to eat, to talk, to think and to feel. The Nations of the World have certainly done their job of torturing and persecuting us. We also have done our fair share of trying to be like them. WHY? They have to remind us in every generation that we are NOT like them, but we insist on dressing like them, copying the trendy fashions of Paris and making them kosher. We insist on eating food that is Chinese, Japanese, French and of course who in this generation can live without sushi? It is all kosher mehadrin min hamehadrin but it is not Jewish!

The Jewish music that we listen to today is the furthest thing from Jewish. Most of the songs are either taken from non-Jewish sources or they sound like they are from a rock concert! What has become of our Jewish lifestyle? while the Jews were in egypt they held on tightly to 3 things and in that zechus they were redeemed. they did not change their Jewish language, they did not change their Jewish dress and they did not change their Jewish names. these things reminded them constantly that they are Jews and they are different. it was this very Jewish identity that brought the jews out of the galus.

My dear friends, it is soon erev Pesach, we are all working very hard. Let us focus our efforts on the things that really count. Let us truly go from slavery to freedom. Let us take the galus out of ourselves, so that Hashem will finally take all of His Beloved Yidden out of this galus! May we be zoche to greet Moshiach Tzidkeinu B'karov Mammash-Amen!

he had met him too. "Who's the Baal Shem Tov and why should I bother to go and meet him; I'm probably Just as important as him if not more so," Mendel thought to himself. Mendel did notice however, that people were really impressed to meet anyone who had met the Baal Shem Tov and so he thought it wouldn't be a bad idea to be able to say that he had indeed met him.

As it happened Mendel needed to travel on behalf of the Czar during Chol Hamoed Pesach and found himself in the vicinity of Mezhibuzh. He decided to satisfy his curiosity and the night before Shviyi shel Pesach he went to the Baal Shem Tov's shul. He found chasidim praying, some were studying and some were sitting around singing, telling stories about their master and discussing his teachings. They welcomed him warmly and told him that the Baal Shem Tov would soon come in to learn with them. Suddenly, all the chasidim stood up in silence; the Baal Shem Tov had entered the shul. As soon as he sat down at the head of the table they all quickly crowded around him to catch every one of his words. Mendel found himself at the edge of the group of chasidim. It had been quite a while since the last time that he was treated just as an ordinary person and this made him a bit uncomfortable. After singing a niggun the Baal Shem Tov started to speak. Mendel listened in but he did not really understand most of what he heard. He did catch one idea, but it made no sense to him. The Baal Shem Tov said that it is possible to say one's prayers and yet the prayers may not ascend to heaven for a long time. It is entirely possible that the prayers of one who prayed in the afternoon should reach Hashem before the prayers of one who had prayed much earlier in the day. "There are some Pesach Seder prayers that have yet to ascend to heaven, even though they were said five days ago."

Mendel did not listen much after that; he was baffled as to why so many people were giving this man so much attention, especially since he didn't seem to say anything that made much sense. "Why did I bother coming here, I should just have stayed home? There is nothing special about this man and he says these foolish things. Can it be possible that the words I said at my seder have not yet reached Hashem? How ridiculous!" Mendel thought. It was too late for him to get home for Yom Tov, though, and so he resigned himself to being in Mezhibuzh for the last two days of Pesach.

The Baal Shem Tov had instituted a custom that is practiced to this very day called Moshiach's Seudah. A few hours before the end of Acharon shel Pesach, chasidim have another meal at which they eat matza and drink another four cups of wine with much singing and dancing in honor of Moshiach and the ultimate redemption. Mendel had never participated in such a meal, and frankly he was already anxious for the holiday to be over so that he could run out and find some bread to eat. But these chasidim were in no rush, in fact it seemed as if they would be much happier if Pesach wouldn't end.

At one point during the meal, the Baal Shem Tov and the chasidim sang a very hauntingly beautiful niggun and everyone went into a very deep and high place. Everyone's eyes were shut and only Mendel was looking around. In the midst of the niggun the Baal Shem Tov placed his hands on the shoulders of the man next to him, and everyone did likewise. It became very quiet. Mendel, as unaccustomed as he was to all of this, shut his eyes and placed his hands on the shoulders of the man next to him. Suddenly, he felt as if he was transported to a heavenly sphere and he was seeing a replay of his own seder - what had actually happened on the first night of Pesach! Mendel had gone to shul and knowing that it was customary to invite the needy to one's seder, he approached two wayfarers and just said, "You and you, you'll be my guests tonight," and then he went to his seat at the front of the shul. He didn't really want any guests, but it was the respectable thing to do. In fact, he finished the prayers before everyone else and went home alone. When davening was over the two wayfarers waited for their host. The shul was already empty and the shamash was about to close up. He saw these two forlorn fellows and asked them if they had been invited anywhere. They told him that someone had indeed ordered them to come but they did not know who it was; they described him as best as they could. "It sounds like you're going to Mendel's home. I'll tell you how to get there, but be careful!" the shamash told them. He didn't explain, but he was thinking about Mendel's vicious guard dogs.

Mendel had gone home before everyone else and had already started his seder as his two guests were still finding their way to his home. He had already made Kiddush and was about to say, "Ha Lachma Anya - this is the bread of affliction that our ancestors ate in the land of Egypt. All who are hungry, let them come and eat, all who are needy let them come and join us in..." just as his two guests were about to open the gate. As the words "Ha Lachma Anya" left his mouth, Mendel in his vision, saw the letters and the words as they began to ascend to heaven. Suddenly, one of his guard dogs jumps up and with a great snarl snatches the word "Ha" right out of the air and devours it. And then the second dog ferociously jumps up and snatches the word "Lachma" before it rose and it too devoured the word. And so it was with every word that he said. The dogs literally ate the words as they came out of his mouth! And then, the ferocious dogs turned on the two trembling guests. With snarls and growls they attacked and the two poor Jews barely got away and ran for their lives. They never made it to Mendel's seder.

Now Mendel realized what the Baal Shem Tov meant when he said that some prayers never ascended to Hashem. He realized that the message was for him! He grew faint and passed out on the floor. The chasidim revived him. Later that evening he had a chance to have a personal conversation with the Baal Shem Tov and he humbly asked for his guidance in doing teshuvah. He felt very embarrassed, but the master's love and words of encouragement restored his confidence. Needless to say, Mendel came home a much more humble and joyous servant of Hashem. (This story was told by Rabbi Sholom Brodt)

together – bringing the food in, eating, clearing the table, doing the washing up. A man who had tens of thousands of people people literally at his beck-and-call! What a powerful lesson!”

Rabbi Jacobson paused for a moment, and then he smiled. “I’ve got one better for you,” he said. He told me about a query he received from a divorced woman who was scheduled to have her children for *Pesach* and she prepared an entire festive *Yom Tov*, including the 2 *Sedorim*. At the last minute, plans changed and she was left all alone for *Pesach*. “Rabbi Jacobson,” she said, “I almost fainted from shock and heartache. I was also so ashamed. I guess I could have called my parents and gone to them for the *Seder*. But how could I actually do that? I had told everyone my kids were coming! The truth is, I did not have the energy to even be with anyone. I felt completely and totally numb - dry and lifeless. So I did the *Seder* by myself. On my own. It was the worst and most bitter *Seder* I have ever had. I just sat there crying the whole way through. Weeping. It wasn’t *Pesach*. It was *Tisha B’Av*. I did not have to eat *Maror*. My entire life was *Maror*. Yes, I went through the *Haggadah* and ate the *Matza*; but the entire *Seder* took me 25 minutes.” In her misery, she concluded, “Rabbi Jacobson, did I do the right thing? Did I fulfill my *Seder* obligation? Was it even called a *Seder*? Because it did not feel like a proper *Pesach*.”

Rabbi Jacobson responded with a burst of inspiration. “In 1988 the *Lubavitcher Rebbe’s* wife died, and he was left on his own, as they sadly had no children. She passed away in February, and two months later was *Pesach*. Every year, the *Rebbe* and his *Rebbetzen* had a *Seder* together, but this year he was on his own, totally by himself. Who would the *Rebbe* conduct the *Pesach Seder* with? I recall that a young boy, Ari Halberstam – who was later tragically gunned down on Brooklyn Bridge, in 1994 – approached the *Rebbe* after *Maariv* on the first night of *Pesach* and, on behalf of his mother, invited the *Rebbe* to his home for *Seder*. Ari’s family lived at 706 Eastern Parkway, just one block away from ‘770’. The *Rebbe* smiled at Ari and shook his head. He thanked him profusely, but told Ari he would be having the *Seder* in his private office in ‘770’.”

“And so, the great *Lubavitcher Rebbe* - the man who inspired countless people around the world for their *Seders*, who personally undertook to provide a meaningful *Pesach Seder* for Israeli Army personnel who were on duty on the first night of *Pesach* via his *shluchim* in *Eretz Yisrael* – had the *Seder* on his own. Not one other person was present. As the *Talmud* says: if you are on your own, you ask yourself the ‘*Ma Nishtana*’ questions, and then you answer them to yourself.”

“A few of us *yeshivah* boys did not go home that night; we waited outside in the street - and after a couple of hours, the *Rebbe* opened the door to welcome *Eliyahu Hanavi* and recite ‘*Shefoch Chamascha*.’ He walked outside, holding a candle and his *Haggadah*, said the prayer, gave us a wave, and then went back inside to finish the *Seder* by himself.”

“My dear lady,” said Rabbi Jacobson, “if it was good enough for the *Lubavitcher Rebbe* to have the *Seder* on his own, trust me, your *Seder* was perfect! The *Rebbe* could have had his *Seder* with 100 people, 1000 people, or 10,000 people. He was responsible for hundreds of thousands of people celebrating *Pesach* on *Seder* night, from Kathmandu to Alaska, from San Francisco to New Zealand. But at the end of the day, he went and did the *Seder* on his own. He didn’t need anyone else to be close to G-d. He didn’t need adulation. He didn’t need validation. He sat alone and relived the Exodus from Egypt.”

“I was only 15 at the time,” concluded Rabbi Jacobson, “but despite my youth, I felt sad that the *Rebbe* had nobody to be with for the *Seder*. Why did he not invite even one person to be with him? But today, after hearing your story, I may have discovered the answer - and it is just a personal feeling. As a true Jewish leader, the *Rebbe* wished to empower all those souls who would ever need to do their *Seder* alone. He wanted them to know that their solitary *Pesach Seder* was powerful, meaningful, and real. Jewish history and the Divine presence would dwell at their *Seder* just as it does at a *Seder* with many people there.”

This year, so many people will be having the *Seder* on their own or without their families. All of our *Seders* will be diminished, and anxiety will be hovering in the air. And all of us will be thinking to ourselves – ‘is this really a proper *Seder*?’

I think Rabbi Jacobson’s story about the *Lubavitcher Rebbe* in 1988 answers that question, and it eases any doubts we may have about our impending ‘depleted’ experience. After all, “if it was good enough for the *Lubavitcher Rebbe* to have the *Seder* on his own, trust me, your *Seder* is going to be just perfect!” (<https://rabbidunner.com/>)

פסח בציון ישראל לנאדם ימלך ה' לעולם פסח לעתיד (פי"ט לאחאון של פסח)

Mendel went from being a poor shoemaker to being the official boot maker for the Czar’s officers. He used to be a poor man like most shoemakers, lived humbly and did his best to do a good job and earn a living. One day his poor *mazel* changed to *mazel tov* - good fortune. Suddenly, he was rich! He bought a beautiful home just on the edge of his small town, surrounded by a large garden and a high fence. Now he had everything, family, money, honor and a beautiful home to show off with. And his esteem in the community rose accordingly. He was no longer a simple shoemaker; now he was a successful and highly respected footwear manufacturer. As his money and honor grew, he believed that he was getting wiser each day. Before he was a quiet humble man; now he became a haughty and arrogant boor.

At that time the holy **Baal Shem Tov’s** name began spreading over the region. Many spoke of his holiness and his openness, caring and love for his fellow Jews. Mendel met many people who had met this great *Tzaddik* and they asked him if

מעשה אבות ... סימן לבנים

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות הלילה הזה מרור ... (סדר הגדה של פסח)

The great *tzaddik*, **R’ Yehoshua Leib Diskin ז”ל (Maharil Diskin)** began his rabbinic career at a very young age. He inherited his father’s rabbinate in the Polish city of Lomza at the age of 25. He later served as a Rabbi in Mezeritch, Kovno, Shklov, Brisk - where he attained the original title of “Brisker Rav” - and finally the holy city of Jerusalem after moving there in 5636 (1876). R’ Yehoshua Leib remained in Jerusalem for 21 years. He established the *Ohel Moshe Yeshivah*, and gave *shiurim* there. He assisted many of those who were building the first settlements in *Eretz Yisroel*. He was a great *Tzaddik*, one whose every gesture was dictated by *halacha* and he took on numerous pious customs which he did not place on others. One of the many stringencies that he took upon himself due to this pious character was that the Maharil only ate *matza* on the first night of *Pesach*; the rest of *Yom Tov* he would not eat *matza* for fear that it might contain or become *Chometz*. Obviously, this was a huge stringency and he would not require anyone else to keep this custom. However, personally, for the entirety of *Pesach*, the Maharil ate almost nothing but potatoes.

One year, it was a *Shemita* year, and it was nearly impossible to obtain potatoes - or any vegetables for that matter - except from gentiles. Although some people were able to purchase fruits and vegetables from the local Arab populace, the holy Maharil refused to be lenient for *Pesach* and pay money for fruits of *Shemita* of a gentile. He was very limited in his options and he wondered where he would get potatoes for *Pesach* that year.

The Maharil heard that in the surrounding Arab villages, they had potatoes and he hoped to obtain some. He sent his close and beloved *talmid* **R’ Eliezer Don Ralbag ז”ל** outside Jerusalem to search the Arab villages for someone, anyone, who will give him a few potatoes for free. He went from village to village until he finally found an old kindly Arab who agreed to give him a bag of potatoes for no money.

Successful in his mission, R’ Eliezer wished to hurry back and give his *Rebbe* the good news, but in his haste, he lost his way. He walked down the road which he thought led into Jerusalem but somehow he took the wrong path. Looking around, he realized that this way was unfamiliar and he became nervous. Danger was a constant presence on these small pathways and not wishing to keep walking and getting further lost, R’ Eliezer stopped and sat down on a log.

As he offered a heartfelt prayer to *Hashem* to help him complete his mission, he suddenly heard the sound of someone coming down the road. Completely out of the blue, a Turkish officer, resplendent in his crisply starched uniform, riding a big beautiful horse appeared and stopped to ask him what he was doing so far from civilization. R’ Eliezer told him that he had gotten lost and could not get back to Jerusalem. The Turkish officer accompanied R’ Eliezer and brought him back to the main road. With much appreciation, R’ Eliezer turned to thank the officer but the man on his beautiful steed had disappeared. Strange as it was, at least he was out of the woods and able find his way back to Jerusalem. After returning home, he told his *Rebbe*, the Maharil, about the unusual event. In a holy gaze, the Maharil looked at his *talmid* and said that he merited *Giluy Eliyahu* - a revelation of *Eliyahu Hanavi*, something only the most righteous people can merit.

The next year, a few days before *Pesach*, the Maharil wished to buy potatoes from the same Arab. He sent R’ Eliezer again just as he did the previous year. When he arrived in the Arab village, he found the same old Arab’s home but this time, it looked different. It was freshly painted and fixed up. When R’ Eliezer offered to pay him for a bag of potatoes, the Arab refused to take any payment from him. “You don’t understand what’s been happening with my crops since last year,” the Arab told him. “I have never seen such a blessing in my crop! It is surely because I gave your rabbi the potatoes last year for free!” He was so sure that this blessing came to him due to his generous deed the previous year. It cost him a mere couple of potatoes and now he was the wealthiest Arab in the village!

חבל סידור פסח בהלכתו ככל משפטו והקתינו כאשר זכינו לסדר אתו בן נוכח לעשותו (סדר נרצה)

Rabbi Pinni Dunner, the senior rabbi at Young Israel of North Beverly Hills, in California, tells over the following: One of the issues that has been coming up again and again in the past week during phone calls I have been having with my community, and with others from further afield, is the fact that people will be on their own for the *Pesach Seder* this year. It is either that or their *Seder* will be drastically reduced in numbers, with children or parents elsewhere, all isolated in the midst of the current social-distancing self-quarantine situation, which is so important to prevent the spread of the disease. Some people will literally be by themselves, solitary, with no one to do the *Seder* with at all. “How can we do a *Seder* by ourselves?” they ask me. “Doesn’t the *Pesach Seder* need to be done with family and guests?” Well, let me tell you a story that I heard from **Rabbi YY Jacobson**, the well-known Rabbi and inspirational speaker. Rabbi Jacobson often tells stories about the **Lubavitcher Rebbe ז”ל** when he speaks to audiences, so I asked him if he ever focuses on the simple mannerisms of the *Rebbe*.

“For example,” I asked Rabbi Jacobson, “do you ever tell audiences that in their sixty years of marriage, the *Rebbe* and his wife ate every *Shabbos* meal together on their own? No guests, no attendants, no public spectacle, just a married couple eating